

KOMMISJONEN FOR
GJENOPPTAKELSE AV STRAFFESAKER

Gjenopptakelseskommisjonens avgjørelse i Treholtsaken - sammendrag

Gjenopptakelseskommisjonen har i møte i dag 9. juni 2011 besluttet at straffesaken mot Arne Treholt ikke skal gjenåpnes. Etter en omfattende utredning har kommisjonen kommet til at det ikke er grunnlag for påstandene om bevisforfalskning og falske forklaringer.

Sakens bakgrunn

Arne Treholt ble ved Eidsivating lagmannsretts dom av 20. juni 1985 dømt til 20 års fengsel for spionasje til fordel for Sovjetunionen og Irak.

Treholt har tidligere fremsatt tre begjæringer om gjenåpning. Den siste av disse ble fremsatt for Gjenopptakelseskommisjonen, som i desember 2008 besluttet ikke å ta begjæringen til følge.

I boken "*Forfalskningen*" som utkom høsten 2010 fremkom det påstander om at Politiets Overvåkingstjeneste (POT) hadde forfalsket bevis i straffesaken mot Arne Treholt. Fotografier av Treholts attaché koffert med konvolutter som inneholdt penger, ble lagt frem for retten under straffesaken. Påstandene i boken gikk ut på at fotografiene ikke var tatt på soverommet i Treholts leilighet under en ransaking 22. august 1983, slik det ble presentert for retten. I stedet hadde to navngitte POT-tjenestemenn fått beskjed om å ta disse fotografiene på politihuset etter pågripelsen av Treholt 20. januar 1984. Tjenestemennene skulle også ha forklart seg falsk i retten om gjennomføringen av denne og en tidligere ransaking, herunder at fotografiene av kofferten var tatt i leiligheten under den siste ransakingen, og at kofferten da inneholdt ca 30 000 dollar.

Etter anmodning fra riksadvokaten, og med tilslutning fra Arne Treholt ved advokat Harald Stabell, besluttet Gjenopptakelseskommisjonen den 24. september 2010 å ta opp igjen sin behandling av den forrige gjenåpningsbegjæringen fra Treholt.

Ved forrige behandling av Treholtsaken foretok kommisjonen en bred gjennomgang av saken. Denne gangen har kommisjonen utelukkende utredet påstandene om bevisfabrikering og falske forklaringer.

Påstandene om bevisjuks utgjorde alvorlige beskyldninger mot navngitte polititjenestemenn og andre ansvarlige i politi og påtalemyndighet.

Dersom politiet hadde forfalsket bevis i en straffesak ville det være et svært alvorlig forhold også for Norge som rettsstat.

I så fall ville det være tilstrekkelig for gjenåpning at det ikke kunne utelukkes at bevisjukset hadde innvirket på dommen til skade for domfelte (straffeprosessloven § 391 nr 1).

Gjenopptakelseskommisjonens arbeid

Gjenopptakelseskommisjonen har gjennomført en grundig utredning, med blant annet:

Postadresse
Postboks 8026 Dep.
0030 Oslo

Kontoradresse
Teatergt. 5, 0180 Oslo
Org. nr.
985 847 215

Telefon*
22 99 13 70
Telefaks
22 99 13 71

Internett
www.gjenopptakelse.no
post@gjenopptakelse.no

Leder
Helen Sæter

- 31 avhør av 29 vitner, hvorav 18 er tidligere og nåværende ansatte i POT/PST.
- tre sakkyndigutredninger av fotomateriale,
- gjennomgang av to tilsvarende utredninger innhentet av domfelte

Kommisjonen har også gjennomgått PSTs saksdokumenter, herunder fotografier og negativer i Treholtsaken.

Partene har fått anledning til å komme med innspill til kommisjonens utredning, og har fått gjennomgå og kommentere utredningsmaterialet.

Arne Treholt ved advokat Stabell har hevdet at lovens vilkår om rimelig sannsynlighetsovervekt for bevisjuks og falske forklaringer er oppfylt, og at saken må gjenåpnes.

Førstestatsadvokat Lasse Qvigstad har på vegne av påtalemyndigheten hevdet at det ikke er grunnlag for påstandene om bevisjuks, og at det ikke er grunnlag for gjenåpning av saken.

Gjenopptakelseskommisjonens vurderinger

Avhør – samlet bilde

De mange avhør kommisjonen har gjennomført, har gitt et samlet bilde av at de aktuelle ransakingene den 17. mai og 22. august 1983 ble gjennomført og bildene tatt slik de aktuelle tjenestemennene hele tiden har forklart. Dette støttes av annet materiale som kommisjonen har funnet, så som

- samtidig korrespondanse fra og med august 1983 med samarbeidende tjeneste om funn som ble gjort under ransakingen,
- notat fra POT til Justisdepartementet, Utenriksdepartementet og riksadvokaten fra før pågripelsen av Treholt 20. januar 1984, Her omtales Treholts møter i Paris og Wien med irakiske og sovjetiske etterretningsoffiserer i dagene omkring 20. august 1983 og at Treholt ved hjemkomst var i besittelse av 30 000 dollar.
- negativene av ransakingsbildene har hengt sammen med negativer som viser den ene ransakeren i arbeid inne i Treholts leilighet. Innredningen av rommet viser at dette var før pågripelsen.

Kun én avvikende forklaring

Av de tidligere og nåværende POT/PST-ansatte som kommisjonen har avhørt, er det kun én som overfor kommisjonen har støttet påstanden om bevisjuks. Han sto tidlig frem i mediene etter at boken "*Forfalskningen*" ble utgitt.

Tjenestemannens forklaringer avviker på flere punkter fra de øvrige vitners forklaringer. Han har ikke kunnet gi etterprøvbare faktiske opplysninger til støtte for sin oppfatning om bevisjuks. Han har forklart at han ikke selv har sett juks. At det ble jukset med bevis er en slutning han har trukket på grunnlag av en episode der etterforskningslederen skal ha bedt om å få låne bil eller sjåfør for å dra i banken og låne dollar til fotografering. Ingen andre vitner har kunne bekrefte noen slik episode. Kommisjonen har ikke funnet å kunne tillegge hans oppfatninger vekt.

Den angivelige kilden som bokens forfattere har henvist til, og som skulle være en tidligere POT-spaner, har ikke latt seg identifisere for kommisjonen. En av bokens forfatter Geir Selvik Malthé-Sørensen har i avhør for kommisjonen nektet å oppgi kildens navn.

Fornebu-bildet

Et ledd i argumentasjonen for bevisjuks er at tape-/limrester som i dag kan sees på attachékofferten til Arne Treholt ved siden av et lite, rødt "epleklistremerke," også sitter på kofferten på bildene som skal være tatt under ransakingen 22. august 1983. Det hevdes at på et bilde som ble tatt av Arne Treholt med kofferten umiddelbart før han ble pågrepet 20. januar 1984 (det såkalte Fornebu-bildet) kan man se epleklistremerket, men ikke tape-/limrestene. Dette skal vise at tape-/limrestene må ha kommet til etter pågripelsen og at ransakingsbildene (i boken kalt "åstedsbildene") dermed også er tatt etter pågripelsen.

Kommisjonens to oppnevnte sakkyndige på dette tema konkluderer begge med at de ikke ser det røde epleklistremerket. Da epleklistremerket og tape-/limrestene skal sitte på den samme enden av kofferten, må dette innebære at den enden av kofferten er vendt bort fra fotografen på Fornebu-bildet. Bildet kan dermed ikke si noe om tape-/limrestene finnes på kofferten på dette tidspunktet.

Treholt har fremlagt to sakkyndigutredninger fra engelske institutter som konkluderer med at epleklistremerket er synlig på Fornebu-bildet. Det ene instituttet konkluderer videre med at tape-/limrestene ikke finnes på kofferten på dette tidspunkt, mens det andre gir uttrykk for at det ikke ser tape-/limrester på dette bildet, men at det kan skyldes bildets kvalitet og vinkelen man ser kofferten fra.

I kommisjonen har det vært litt forskjellige vurderinger av sakkyndigrapportene. Den samlede kommisjon er imidlertid av den oppfatning at Fornebu-bildet er av en slik kvalitet (kornet og uskarpt) at dette fotografiet uansett ikke vil kunne sette til side det entydige bilde kommisjonens utredning for øvrig har vist.

Parkett

Til støtte for påstanden om bevisjuks har vært hevdet at det ikke var lagt parkett på Treholts soverom da ransakingsbildene, der det på et bilde vises en liten flik av parkett, ble tatt. Dette skal vise at bildene må ha blitt tatt et annet sted.

Kommisjonen har imidlertid funnet tidsnære bevis (i form av logg fra telefonavlytting) for at parketten på Treholts soverom var ferdig lagt og lakkert da leiligheten ble ransaket den 22. august 1983. Forklaringer fra vitner som i dag mener å huske at parketten ble lagt på et annet tidspunkt, kan etter kommisjonens oppfatning ikke tillegges samme vekt som slike tidsnære bevis.

Gjenopptakelseskommisjonens konklusjon

Gjenopptakelseskommisjonen har etter en omfattende utredning ikke funnet holdepunkter for at det har vært fabrikkert bevis og avgitt falske forklaringer i saken slik det har vært hevdet.

Gjenopptakelseskommisjonen har derfor besluttet at straffesaken mot Arne Treholt ikke skal gjenåpnes.